

ORAZADE ADĂNCI

REVISTĂ PENTRU
LITERATURĂ ȘI ARTĂ.

• APARE SUB ÎNGRIJIREA UNUI COMITET •

SUMAR:

Anul I. Feb.-Ap. 1922

No. 8-10

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
Str. Sirenelor, 15
BUCUREȘTI

Sonetul „Ei”	Dem. Gălman
Frica (proză)	Hedel Kazmierowski
Către Luceafăr	V. Lăiniceanu
O logodnă (proză)	Mihail Straje
Fantezie	D. Iacobescu
Vijelie (proză)	George Dumitrescu-Urziceni
Balada mea	I. N. Minculescu-Mirandy
Spre o altă orânduială	P. G. Val.
Cronica rimată	Emilian Bardă
Cronica artistică	Horățiu Dimitriu
Lăcrămi pentru Emil Garleanu	P. V. Groza
Cronica muzicală	P. Doreo

Inv. P. 1147-1955 Răsfoind Revistele: { Sburătorul Literar. — Flacăra. — Cele
Trei Crișuri. —

Cărțile (Helianta) — Iosemnări. — Știri mărunte

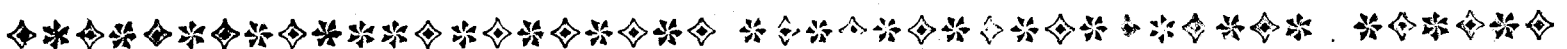
Exemplarul; Lei 3.—

ERABDE ADANGI

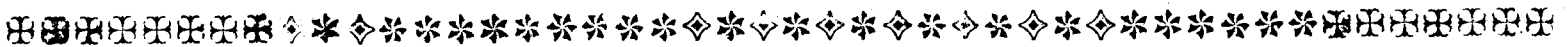
REVISTA PENTRU LITERATURA SI ARTA

COLABORATORI

Const. Argeşan, Şerban Bascovici, M. Celarian, Maria Cuşan, M. Crângu, Const. Cristea
George Dumitrescu-Urziceni, Horaşiu Dimitriu, C. A. I. Ghica, Dem. Gâlman, Hedel Kaz-
mierowski, V. Al. George, V. Lăinicianu, A. Mândru N. D. Michail, I. Minculescu-Mirandy.
D. Nanu, George Nutzescu, Al. Papagheorghe, Stan Palanka, I. Tolan, I. Valerian, Petru
Vâlcoveanu, Geororge Mihail Zamfirescu.

- Cărţile şi revistele se vor trimete pe adresa redactiei.
- Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.
- Domnii autori cari vor să li se facă recenzii şi să li se anunte volumle apăru-
te, sunt rugaţi să înainteze câte un exemplar redacţiei.
- Domnii abonaţi sunt rugaţi din nou, să ne achite cât mai curând costul abona-
mentului.

IN CURAND VOR APARE VOLUMELE:

Descătuşare (proză) Hedel Kazmierowski şi N. D. Michail
Umbrele Morţii (traducere din Tschechov) de „ „ „

„BRAZDE ADANCI”

REVISTĂ LITERARĂ

ABONAMENTE:

În țară pe un an . . . Lei 40-
În străinăt. 120-
Pentru autorități 100-
Abonam. pe hârtie lux, 200.

SUB ÎNDUCEREA UNUI COMITET

Redacția și Administrația:

Strada Sierenilor No. 15
București.

FRICA

În locul unde stradela Palatului face o cotitură și se îndreaptă apoi într'un zig-zag ca să dea în Piață—e crâșma lui Piechocki. Casă joasă dar spațioasă, pe dinafară așa de neagră, ca și cum de ani de zile n'ar fi cunoscut albeața varului! De încerci să deschizi ușa, trebuie să faci efortări mari și ea se ridică mai întâi în sus în fățâni, c'apoi să scoată un scârțâit lung—strident. Intrând într'o săliță îngustă, veșnic întunecoasă, pe stânga dai în crâșmă, care pe dinăuntru e tot așa de afumată—neagră ca și pe dinafară!

Totdeauna este aici zgomot, totdeauna e viață, dar niciodată nu este atâta veselie și petrecere ca Sâmbăta. Aci sunt renumiții crenviști preparați chiar de mâna lui Piechocki e rachiul de care i s'a dus pomina, tot aici mai vine și spanchiul Iosif cu armonica sa, de dă drumul la tot felul de cântece și jocuri, neslăbind tactul cu piciorul. Piechocki, nevăsta sa și servitoarea nu-i vezi o clipă stând locului, mereu sunt cu mâinele pline, cătând să s'rvească oaspeții, să-i lase pe toți mulțumiți.

Era iarăși într'o Sâmbăta. Dar tăcere, tăcere neobișnuită! Nici un răset, nici un zgomot, nici muzică nu se mai auzea venind dinspre fereastra crâșmei! Bătrânul Piechocki murise subit! Corpul ne-Insufletit zăcea afară într'un sicriu, în colțul din fund al săliței. În crâșmă se aflau numai patru bărbați, cei mai buni prieteni ai lui Piechocki. Erau Leon, Iasu, Stașu și Poldi, cărora le venea cîntea să întovărășească pe bătrânul dispărut până la locașul de veci. Ei beau rachiul după rachiul în amin-

SONETUL „EI”

O tot ascult deși eu știu că minte
Când îmi șoptește dulce de iubire
Și își apasă degetul subțire
Pe buza ei șireată și cuminte.

S'apoi ea știe-atâta să m'alinte
Și-atât de multe'mi spune cu-o privire
Încât mă las furat de o zâmbire
Și'o îndrăgesc deși eu știu că minte.

În ochii ei ca două peruzele
Gărdirile-i și raguri de mărgele
Se împletesc ca niște flori de laur.

Și nu știu cum și nici de când șireată,
Stăpână peste inima-mi curată
S'a încrustat în visul meu de aur.

DEM. GĂLMAN

CATRE LUCEAFAR

Senină stea ce'n nopți de taină plină
Răsai în liniștea universală,
Purtând ca o făclie ideală
Lumini de vis în depărtări străine.

O, câte gânduri grele de'ndoială
De mii de ani purces-au către tine
Și câte inimi dorul să'și aline
Au tremurat sub raza-ți virginală.

În blestemata patimei vâltoare —
De sfântul har al strălucirii tale —
N'a fost un suflet să nu se'nfioare;

Și totuși, tu, deși privești în cale
De vecinicii terestra-ne ființă,
Vai, nu ne știi umana suferință.

V. LAINICEANU

BALADA MEA...

*Eu m'am născut; dar nu ca orișicare
Dintre burghezii vremurilor noastre,
In vre-un palat, cu tapetări albastre, —
Scăldat în lux, — între mătăsuri rare.*

*Nici cântece și nici zâmbiri de glastre
Nu 'nviorară 'n trista înserare,
Căminu'mi scump, de-a mea aniversare...
Un biet drumeț, al lumilor sihaștre,*

*Eu m'am născut în ceasul istovirii,
In gemete, de-rugă și căință,
Când nu știam, de-a maichii suferință.*

*Și'nveștmântat cu vâlul pătimirii,
Eu nu m'am plâns, de-a soartei umilință,
Căci înfrățit, de mult, cu vitregia,*

Eu m'am născut, să lupt cu sărăcia...

I. N. Minculescu Mirandy

tirea mortului, mâncau într'una la crenvirști și convorbirilor la început domoală, devenea din ce în ce mai aprinsă. Jălitul văduvei rugăciunile bocitoarelor, ei nu le mai auzeau. Le dispăruse orice pietate.

Poldi Leon și Iașu cari cunoșteau frica lui Stașu de stafii, se puseră să-i joace o festă.

Stașu moștenise dela părinți o asemenea frică și datorită educației, ea se mări și mai mult. Mama lui, o femeie bătrână, fanatică nu avea alt lucru de făcut decât să îmbăcească capul unicolui ei fiu, cu tot felul de basme ale credinței, ținându-l mrejit în serile făcute ale iernii până noaptea târziu, când tremurând de frică, cu ochii injectați de groază, el alerga întocmai ca un nebun în camera sa de culcare. Din cauza acestei frici, el nu s'a însurat, căci nici o fată nu l'a vrut.

Și astăzi ceilalți trei se înțeleseră printr'o aruncătură de ochi și cum intrară în casă, dau un brânciu lui Stașu peste sicriu. Apoi fără de vorbă ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic, intră în crăsmă, își arată tristețea lor văduvei și se pase pe rachiu și iar pe rachiu. Băutura începu să și facă efectul, când iată că intră Stașu galben ca moartea.

Ocazia era bine venită, să-și bată joc de el.

— Stașu, strigă Leon, n'o să-ți clănțane dinții de frică când o să iei cosciugul pe umeri? Și sub sprâncenele lui stufoase, scânteiau

ochi plini de răutate spre Stașu. Acesta este rezemat în colțul dela fereastră cu buzele supte, pe care nu le deschidea decât atunci, când lua nervos câte un gât de țuică.

— Să nu-ți alegi căpătâiul sicriului, reluă Poldi, căci să știi că Piechocki o să te ia cu el în groapă!

— Nici celălalt capăt, adăogă Iașu el ar putea să și ardă una cu piciorul!

În ochii albaștri de copil ai lui Stașu strălucea o mânie, apărându-se cu nădejde din toate părțile.

Un răs batjocoritor răsună.

— Tu nu ai curaj, r'ia Iașu să te duci nici până acasă, fără de noi; trebuie să treci prin săliță și acolo se află sicriul.

Cu fata vânăată, ca de după rachiu, Stașu se plimbă o vreme încoșa și încolo, apoi cu voce tare, striga:

— Și eu vă spun vouă, că nu am nici o frică și acasă mă duc și fără voi!

Ha! Ha! Ha!... He! He! He!...
Ha! Ha! Ha!...

Urmă o întregă scară de răs.

— Și ce! Nu mă credeți? Ca să vă încredințați, o să iau un cuțit cu mine o să-l înfig în capacul cosciugului și când veți ieși, să-l luați cu voi de nu vă v'a fi teamă! Spunând aceste cuvinte, luă cuțitul ascuțit de bucătărie, cu care puțin mai înainte își tăia o bucată de cârnaț și ieși afară din crăsmă, cu pași sovăelnici.

Un hohot de răs se desprinsese în urma lui.

Stașu închide ușa. Mai multe secunde stă pironit locului. Apoi, băjbâie prin întuneric până la cosciug. Cu mâna stângă atinge capacul, iar cu dreapta încearcă să înfigă cuțitul. Era un sicriu simplu, de lemn de brad totuși, vârful cuțitului nu prindea bine. Căută un loc mai moale și-acum îl înfige. Dar, nu era multumit. Cu toată puterea îl vâră înăuntru. Cuțitul trebuie să stea bine de tot înfipt. Ei trebuiau să aibă mult de lucru până să-l scoată! Un surâs i se strecoară pe față:

— Așa! Acum stă bine, mai mult decât bine!

Răsufllă liniștit și se întoarce, dând să plece. Dar ce era?... Nu poate. Mortul îl ține locului! O spaimă nebună, o groază de nedescris îl cuprinde. Sudoare rece îi acoperă tot corpul.

Și-acum, simte și mirosul dulceag de lemn al cosciugului! Frica lui creștea tot mai mult. Părea legat de-o căruță, ce vroia s'o tragă înainte și n'o putea urni din loc. Se străduiește încă odată, dar în zadar. Mâna mortului nu-l slăbea! Și cu puteri sleite, asemenea unui desnădăjdut, se sbate ca în ghiarele morții, atinge cuțitul și-l ia drept mâna rece a mortului! Scoate un strigăt... și cade pe spate deasupra cosciugului.

În crăsmă se bea înainte se râde pe socoteala lui Stașu, când deodată cu toții se ridică să plece acasă. Ei trebuiau să treacă prin gang, pe lângă sicriu. Poldi, care mergea înainte, se împiedică de un corp:

— Emilie! Lumină..., strigă el.

— Ce este! întrebă Leon și Iașu într'un glas.

— Nu știu, îngână Poldi.

În momentul acesta, apare servitoarea cu o lumânare.

— Ha! Ha! Ha!... râde Poldi,— beat mort — și arată spre Stașu, care zăcea întins pe spate deasupra sicriului.

Servitoarea dădu lumânarea mai aproape.

— Doamne, strigă dânsa îngrozită, el este mort!

Fața i era desfigurată. Cu mâinile tremurând se încercu ei să-l ridice în sus, dar simțeau o rezistență.

Sus la căpătâiul sicriului sta încă înfipt cuțitul mai tare ca oricând. În el era prins și o fâșie din haina lui Stașu.

HEDEL KAZMIEROWSKI

O LOGODNA

La o svârlltură de băț de gară, acasă la domnu' Popescu e zarvăt mare.

Gospodina madam Paraschiva Popescu, o persoană corpulentă, roșie la față, se necăjește strigând la bucătăreasa adusă cu ziua, care a uitat mâncările arzând pe foc, dându-se 'n vorbă cu Ghiță feciorul de casă al conului Arghiropol pensionar și proprietarul din față.

Fata dumneaei, duduia Profirița, privește din vreme 'n vreme pe geam după frunzele purtate de vântul îndărătnic al toamnei, apoi se muncetește mai departe la florile migăloase de pe un prosop, ngânând pe șoptite: „Rămâi, o nu pleca, rămâi”.

Și cântând, ea se gândește undeva iar fața i se îmbujorează cu reflexe de foc.

„Ce necaz pe Fifița Budescului! Așa n'caz mai rar.

Las' să se pedepsească, căci e rea foc și urâtă! oh ce urâtă!

Și cum se lăuda într'un rând soro dragă, că o pețise feciorul acarului. A trecut mult de atunci, — era primăvară — și ea îmbătrânește mereu, se ofilește cu minciunile și gura ei rea.

Și eu, care nici nu visasem pe Fănică!

Și Profirița vede pe Fănică al ei, care o iubește.

Ce de daruri! Mă rog toate nebunele din gară, s'au îngălbenit când le-au văzut.

Și Profirița cântă, și visează înainte, mereu înainte la fericirea care-i surăde, făcându-i semne cu degetele ei trandafirii.

Imprejur i se învârtește madam Popescu vânt după treburi, aruncându-i din când în când, priviri de nespusă duioșie.

Ceasurile bat una după alta în clopotul gării douăsprezece lovituri.

Un scârțâit al porții și domnul Popescu, lăcătuș de revizie întră negru, de cărbuni.

Se așează oftând într'un colț, unde, prinde de la un timp, în șoptă, a pune la cale necăjit, orânduilele logodnei ce se apropie.

— Vezi și de un curcan dragă. Nu vreau, mă'nțelegi, nu vreau să ne facem de răs ca magazineru.

— Dar de unde frate? M'am spețit cheltuind și cheltuind.

De unde atâția bani, căci doar nu-i iau din drum.

Ce atâta grabă?

— Așa te-am pomenit eu, calic, de când te-am luat. Pentru copilul tău te dai în lături.

Uite nu zic nimic dar să n'aud că ne-am făcut de răs..

— Las' soro, nu mai țipa. Uite mă duc să iau un acout din leafă. Ce mai vrei?

Și bărbatul plecă oțărât să se certe iar cu șeful. Chiar alaltăeri i-a mai dat o sută de lei și i-a spus:

— Dom'le Popescu, să știi că nu mai dau nici un ban. Avem și noi ordinele noastre. Am ținut însă cont de logodnă etcetera.

... Și el călca în neștire peste și-nele de fer, ce se întindeau ca niște ațe până se perdeau în zare, gândindu-se înspăimântat la etcetera, etcetera șefului.

E Duminică seara. Saloanele domnului Popescu 'ts luminate a giorno.

Din când în când ușile se deschid grăbite și frânturi dintr'un vals sau o polcă, răsbăt liniștea nopții.

Alături, cei doi tineri Profirița și Fănică se joacă unul cu mâinile alțiua, palizi de emoție.

Profirița privește galeș la el, încurajându-l cu câte o vorbă două, spuse pe șoptite la ureche.

De-oparte madam Popescu se uită cu ochii umezi la ei, apoi aleargă grasă, gâfâind, să servească mosafirii, afurisind în gândul ei pe nesuferiții ăștia de bărbați, ochind pe domnul Popescu, care s'a ghemuit într'un colț, gânditor, străin par'că de tot ce vede.

Și într'adevăr e gânditor domnul Popescu. Logodna asta, a căzut pe capul lui, tam-nesam; Nu primea Doamne ferește, dar cu dumneaei te poți înțelege?

Sgomotoși, mosafirii discută și închină pahare de vin cari se golesc unele după altele.

Cei trei țigani strigă „vivat” și cântă „mulți ani trăiască”.

Glasurile se iușesc, se înăspresc. Femeile observă totul, își dau coate sau glăsuiesc pe șoptite, de câte ceva ce nu le vin la socoteală.

— Uite soro, cum stă mirele Par'că-i plouă și-i ninge.

— Dar mireasa mai nu râde.

— Cum să nu fie veselă draga mea, când a scăpat cu bine. Crezi puțin lucru să fugi cu Anton fochistul să stai o lună 'ncheiată pe la dracu 'n praznic, apoi să te întorci?

— O amețit vespea de mă-sa pe băiatul ăsta bun.

— Și ce gânditor e, zise o domnișoară palidă.

Și într'adevăr e gânditor Fănică. Gândul lui a luat de-odată o întorsătură neașteptată, sboară în altă parte, la Zizi a lui, pe care a părăsit-o, nici el nu știe de ce.

O vede înainte-i strălucitoare, zâmbindu-i cu ochii plini de veselie, și el se întunecă...

Nu dansezi?

— Fănică tresare. Profirița îi repetă întrebarea cu un zâmbet dulceag și ispititor.

— O, ba da, și ei se avântară în vârtejul jocului.

De-odată muzică se opri și începu un marș. Pe ușă, cu zâmbetul ntre buze, dar palidă, intră Zizi cu mama ei.

Lui Fănică i se tae picioarele; Obrajii îi ard și răspunde în neștire felicitărilor, care-l lovesc ca un vârful de pumnal în inimă.

Pe delături lumea se uită la dânsii. Domniul spun glume, iar doamnele șoptesc răutăcios.

Fănică aude și simte că nu mai poate sta înăuntru.

Capul începe a-i ferbe și gândurile-i sună 'n urechi, se învălmășesc ca într'un nesfârșit.

Iese.

Boarea rece a nopții îl înviorează puțin și el privește stăruitor în întuneric ca un om năuc, scăpat teafăr dintr'o învălmășeală, — caută să străpungă departe prin smoala nopții să citească par'că într'o carte pe care n'o vede, deslegarea frământărilor lui.

De undeva — de aproape un geamăt ușor răsbātu tăcerea și în fața lui apăru figura palidă a lui Anton fochistul, în hainele lui lucind de cărbuni în răsfrângerea smocului de lumină ce țășnea prin spărtura unei perdele de la o fereastră.

Fănică se uită la el aiurit, și nu-l pricepu.

Nu-l înțelege nici când acesta vorbește.

— Domnule Fănică. Să mă erfi. Dar nu-i de dumneata. Mă jur dom'le Fănică că a trăit cu mine, o lună'n Bacău, apoi a plecat, m'a lăsat. E o nemernică!

Și logodnicul îl privește mereu fix, pare a se deștepta și-i pricepe vorbele.

Apoi — parcă i se rupse ceva într'ânsul.

Un hohot îi scăpă din gât, sugrumat, sfâșitor, și se repezi strigând: Zizi, Zizi, năntea trenului 45 de marfă, ce sosea găfâind în stație.

...Și țipătul răsună până departe, în întuneric, ca un ecou plângător, apoi dispăru.

Iar în urmă, se închidea greoaie noaptea.

MIHAIL STRAJE

— Publicăm cu deosebită plăcere schița de față a d. lui Mihail Straje, având convingerea că d. sa dacă va muncii cinstit, va ocupa mai târziu un loc de frunte în proza românească.

N. R.

VIJELIE

Ploua de vre'o săptămână neconținut, o ploaie de toamnă, mărunță și deasă ca prin sită din cerul mohorât și plumburiu. Apa se scurgea de pe streășini, în picuri mici, deși și sticloși, formând șiroaie limpezi prin pietrișul drumului desfundat. Pământul șoselei scormonit ca de plug până la piatră de roatele tunurilor, stă răsturnat în brazde cleioase, ce închideau între ele din loc în loc, băltoace verzui de apă turbure...

Si sgomotul ascuțit al ploii pe streășini, îl auzeam și mai bine în liniștea clipelor de groază. Pică încet strop cu strop, într'un șopot prelung și ascuțit. Întretăiat numai din timp în timp de-o suflare a vântului, ce se tânguia duos ca toamna, pari crengile pomilor destrunziți, sau de croncănitul ciorilor, ce veneau puhoiu din spre apus.

Se scursesese pe aici toată speranța și toată paza noastră, a celor rămași, și

noapte, de două săptămâni, bătuse drumul neconținut regimente întregi de vânători grăbiți și mohorați ca și cerul de deasupra iar în urma lor, coloane de tunuri se duceau în șiruri lungi, pas la pas, prin ploaia mărunță de toamnă. Tunarii înfașurați în mantalele lor verzi, cu căciulele fuguite trase pe ochi, priveau țintă înainte zarea cețoasă, ducându-și din când în când mâna roșie de frig peste fața udă de apă, ce se scurgea în stropi de pe căciulă în jos, prelingându-se pe obraji uscați de suferință. Căii trăgeau din greu, opintindu-se în șleauri, cu trupurile întinse și ude, peste cari cădeau des sfârcurile bicicului, lăsând dăre lungi, de multe ori însângerate.

Se încordau din nou atunci tremurând din tot trupul, când simțeau lovitura bicicului, cu gâtul întins înainte și cu ochii roșii de oboseală, pe când picioarele subțiri, frământau repede pământul cleios. Si se duceau mereu, își îngheța inima când vedeai că te lăsa așa, în voia soartei biot fulg pradă vijeliei pe care începuse-și s'o simți și s'o auzi venind în urma lor... Marginile neguri care întuneca zarea la miază-zi, începuse să se înroșească puțin, câte puțin, pe când ploaia curgea tot mai deasă... De câteva zile începuse să se audă și bubuituri încete, departe, ca înăbușite de apă, iar soldații treceau tot mai rar și tot mai oboșiți, de moarte, cu fețele supte și cu privirile șterse.

„Întrebam mai mult pe șoptite, privind cu groază la chipurile lor.

— Pe unde sunt măi neică?

— Rău de noi oameni buni, răspundea câte unul mai înviorat.

Am venit noi să-l ținem la pod peste Coșereni, dar sunt mulți și au arme bune pe când noi o mână de oameni ce putem face?

— Si ne fac rău, dragii mătușii, întreabă vr'o bătrână cu vorba întretăiată de plâns.

— Cum să nu ne facă, maică dragă, că doar sunt dușmani și cu dușmanii nu te poți înțelege.

Si unde mai pui, că pământul ăsta e țara lor, țara lor! repeta soldatul și ochii oboșiți luceau și mai tare pe fața galbenă ca de mort, cu privirile aprinse de lucirele urei... Noi îi petreceam atunci cu privirile până cădeau drumul și nu-l mai vedeam.

Si deodată, într'o clipă par'că se făcea un gol în mijlocul nostru și tot ce ne înconjura ne părea străin. Până și ploaia care cădea acum rece și deasă ca și altă dată, par'că n'o mai cunoșteam, iar cerul mohorât, ca roșul de foc la miază-zi își întuneca mîntea de groază, când îl vedeai că se mărește din ce în ce tot mai aprins deasupra ta. Si pe vreme ce oamenii treceau tot mai rar, bubuiturile se înteteau năpraznice și repezi, cu ecoul lor înăbușit în zare...

Dela o vreme începusem să ne mai deprindem. Eșeam în curte și deacolo ascultam cum răspundea tic-tac-ul mitralierelor ce băteau într'una de vr'o două zile, iar mai spre răsărit cam prin valea Plopului, gândeam noi — bufnea câteodată câte-o gură de tun, lung și înfiorător ca o surpare grea de pământ, ce se auzea așa de bine, ca-i fi crezut că sunt la marginea orașului. Apoi alta, mai la dreapta, parcă și mai tare, privind adânc, până ce o a treia, o patra tot mai aproape de noi, ca un bubuit de trăznet prelung și ascuțit. Zbărâneau geamurile dela ferești și se clătinău casele din temelii când începău, toate rând pe rând, cu ropote năpraznice ridicându-se mai ascuțite și tot mai asurzitoare, spre cerul mohorât. Atunci marginile zării se înnegreau puțin de suvițele fumului și de cărdurile de ciori cari sburau buimacite cu țipete jalnice — ca pe urmă văpaia să se încingă mai aprins în limbi roșlatic de lumină, pe cenușul cerului... Stăteam cu toți neclintii, până se mai răreau bubuiturile, cu mâinile înghețate și cu ochii duși spre geana de foc.

— Doamne, Doamne, scapă-ne plânga mama, înneacăndu-și lăcrămile.

— Numai e chip să-l dea înapoi. Dacă sunt pe marginea cealaltă a gârlei, cine să le mai fie piept?.. Mi-a spus Nae gardistul că azi noapte lucea niște puncte ca de foc prin cărtină, iar dinspre ziuă, când a plecat el, le-a și văzut coifurile ascuțite

— Numai băiatul s'o fi plecat, acum nu mai mă gândeam atât...

— Unde era să se ducă fără noi zise tata, el pribeag pe drumuri și noi aici cine știe cum?.. De-am muri, barem să murim cu toții...

— Tată...

— Dragii Tatii — plângeam noi, încet, cu șoptele înăbușite; par'că fiindu-ne frică să nu turburăm liniștea dimprejur, o liniște de jale și de moarte, care apasa sufletele, mai greu de cât șopotul ploii de afară și de cât bubuitul tunului, ce urla tot mai sălbatec spre cerul încins...

— Ah...! de n-ați fi voi, n'ași sta eu aici — cu toate că mi-e părul alb șoptea tata și ochii-i luceau așa de aprins, cum nu-l mai văzusem niciodată.

— Dar cu fețele ce ne facem?

— Eu zic să stea ascunse în pod, până o trece puhoiul dintăiu și acolo să te ducă Georgică de ale mâncării, seara pe furiși...

— Dar am auzit că ei caută și în pod iar prin pivniță sapă de câteva palme în pământ, ca să găsească bani ascunși.

Si cu toată truda noastră, în timpul acela de groază nimeni nu putea găsi un plan mai bun.

— Revolverele le-ai ascuns tu Georgică, întreabă deodată tata.

— Da tată!

— Unde?

— Sub streășina din fuod, dar l-am lăst

pe cel mic după cum mi-ai spus și cutia cu gloanțe.

— Păi ce să facem măi copii?.. Când oți auzi că vine, să intraiți toți înăuntru și să mă lăsați pe mine să-l primesc.

— Si... Nene să nu uiți de steag.

— Steagul alb...

— Ce-am ajuns, Doamne, ce-am ajuns. Să le eșim cu steaguri, cu pâine și cu sare, ca la învingători—nu ca la dușmani..

Furtuna venea mereu... O simțim și o auzeam cu cântecul ei de moarte pe vânt și cu suflarea-i ucigătoare peste sufletele noastre. Ploaia încetase și acum doar ea s'auzea cum urlă prin zarea roșie de flăcări... Vin Nemții.. Vin Nemții...

Inghetașeam năuc, cu ochii duși pe ferestra. la cei cu chivere ee fier și cu privirile de fiară.

Veneau în trei rânduri de câte opt soldați prin mijlocul drumului, cercetând cu ochii fiecare colț iar în mâini având puștile, la cari sclipeau balonetele întinse înainte. Mama într'un colț cu copiii cei mici dîlăngea încet printre lacrimi. cu ochii duși la ei. cari înțelegeam parcă acum în toată nevinovăția lor, privirile streine ale dușmanului de afară... La ușa mare steagul fâlfăia în unde dese și albe deasupra lui tata, care stătea drept în mijlocul deschizăturii, cu fața albă ca de var și cu privirile aprinse de vălvoarea focului, ce se juca în licăriri roșii deasupra firelor de păr argintiu, pe când mâna dreaptă ascunsă în cutele pânzei, rupea în jos, bucată cu bucată, din fâșie.

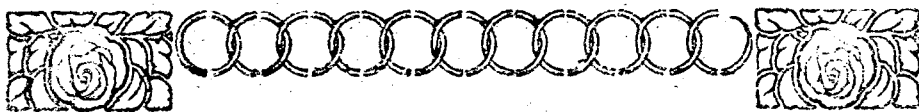
Mie nu-mi era nici groază, nici teamă. Dar ura, ura cea de fiară, simțeam cum se ridică din inimă înăbușindu-mi mintea vedeam înaintea ochilor doar vălvoarea roșie din zarea cea de foc și prin perdelele groase, parcă am întâlnit într'o clipă uitătura unuia din ei.. Am închis ochii ca orbiți...

Si atunci am simțit cât fără de putere sunt în fața vijeliei care-mi cântă în urechi cântecul dușman de izbândă, ce-l regreta și ploaia și vântul și pe care-l înțelegeau cu tânguri de moarte, bietele noastre suflete.

George Dumitrescu-Uriceni

Durerea este purgatoriul sufletului. Numai prin ea un om ajunge nobil, uman și numai văzută prin prisma ei, fericirea ne apare cu un țel minunat, odihnitor și dulce.

FANTEZIE^{*)}

Va fi o noapte liniștită...
și marea s'ână și va deschide
Ca'n legănări adormitoare
să mă scufunde pentru veci

În țări de liniște eternă,
în care triste nereide
Mă vor culca pe mușchiuri fine
și-mi vor închide ochii reci.

Eu voi dormi adânc... deasupra-mi
aceleași valuri largi de ghiață
Iși vor urma oftarea surdă
și pribegia fără rost;

Eu voi dormi... și din văpaia
închisă'n rănilor din viață,
Vor răsări mărgeanuri roșii
în locul sângelui ce-a fost;

Mărgeanuri roșii ce, prin muguri,
vor înflori tot mai departe,
Se vor urca din adâncime,
se vor urca mereu, și apoi

Vor împleți la suprafață
o insulă de rose moarte,
Pe care undele-obosite
o vor stropi cu lacrimi moi

Iar când, cu aripi istovite
de-atâta zbor prin zarea mută,
Veni-vor păsările apei
la ea să caute liman, —

Această lume solitară,
din sbucium și din răni născută,
Va fi un leagăn de odihnă
în călătorul ocean.

D. IACOBESCU

*) Reproducem din lucrările lui D. IACOBESCU, poetul de talent mort în floare vârstei acum 9 ani, și ale cărui poezii risipite prin diferite reviste și ziare, n'au fost încă adunate într'un volum. „FANTEZIA” aceasta face parte din ciclul de versuri în care poetul, fire romantică și bolnăvicioasă, și-a cântat cu o conștiință eroică inevitabilul sfârșit! „B. A”

SPRE O ALTA ORANDUIALA

Pornită mai mult din fantezia unor novatori de circumstanță, ambițioși să toarne, cu orice preț, gândirea în tipare nouă — și lipsită complet de controlul serios al unei critici obiective, literatura nouă, privită la început cu indoială și curiozitate, a răușit în scurtă vreme să întineze atât de mult căile cu îngrijire lucrute de alții, și însuși să se avânte pe cărări cu totul necunoscute și atât de alături de adevărata artă, încât astăzi singura scăpare n'ar fi decât purificarea cu ajutorul tutelar al unei energii supravaloase.

Această literatură, ce chinuie în chip inchiuzitorial talentele ce-i incap pe mână, silindu-le la un concurs fantastic întru găsirea celor mai ciudate, mai barbare, și rigide forme, primește din când în când lovituri cu muchea tăioasă a spadei, lovituri cari repetate pot deboră, fără prea multă oboseală, altarul subred, pe care l-a ridicat cu semeție pe moșii străine și l-a împodobit cu panglicute colorate.

Avem la îndemână o revistă în care găsim o admirabilă caracterizare a acestei literaturi. Este vorba de convorbirea pe care nu de mult unul din redactorii „Flacării” a avut-o cu d-l N. Iorga. Spicuim de-acolo câteva rânduri, fiindcă ele sunt de un adevăr prea isbitor ca să nu le relevăm și fiindcă ni se oferă cu acest prilej, puțința de a brava atitudinea anumitor spirite, cari socoate pe unul din cinstiții îndrumătorii ai literaturii noastre „un artist atins de o gravă infirmitate în materie estetică”.

„Toată vechea noastră literatură, spune Domnia-sa, îa care se cō-prindē șt Eminescu ale cărui proporții față de tot ce-a dat literatura nouă este aceea dintre o aripă de vultur și un picior de muscă, — deși precum se știe, această insectă scrie foarte mult și pe orice, toată această literatură vine dintr'un admirabil instinct național și uman, pe care nu-l poate înlocui nici o teorie și nici o imitație. Noua literatură vine și din copierea pe fereastră a ultimei mode pariziene, ori din sfortărea nefirească în spre tainele întunecate ale actualei poezii germane, ori dintr'o jucărie pe care o recunosc foarte

dibace — cu toate rimele rare, cu toate cuvintele extraordinare. Ea vine dola critic la poet și dela poet înapoi la critic, pe când adevărata literatură vine dela societate la poet și dela poet direct și larg la societatea întreagă. Toți băieții aceștia, cari își închipuie că a ignora pe Eminescu înseamnă a-l desființa, n'au alt public decât pe ei înșiși și câteva sute de curtezani Bucureșteni și Ieșeni ai celei din urmă mode. Pentru nație e ca și cum nu s'ar fi născut”.

Găsim în cuvintele d-lui N. Iorga o adâncă amărăciune! Neobositul și neuitatul luptător dela „Semănătorul”, revista apă ută acum 20 de ani spre a întoarce scriitorii către „marea vlașă a poporului”, „cătire marile lui suferinți și aspirații”, găsește cuvinte usturătoare pentru a-și exterioriza nemulțumirea ce-o simte împotriva actualului curent din literatura noastră. Spunem „curent” spre a mângâia cu o vorbă frumoasă, neînțeleasă a manifestare a unei părți din scriitorii noștri de astăzi. Scrisut românesc, dacă l mai putem numi astfel, umblă astăzi pe căi lăturalnice, ocolind cu bună știință calea cea dreaptă și adevărată. Lipsa unei individualități, care să ia lucrurile de-acolo de unde au fost lăsate în părăsire și să le dea autoritatea necesară spre a le face să circule cu vânoșie, a înlesnit posibilitatea altoirii acestui curent străin de sufletul poporului nostru și dăunător literaturii noastre, nici altminteri îndeajuns de puternică. În ziua în care va apărea „omul”, pe care azi vedem că-l caută și-l cheamă atâția, negura se va risipi, talentele reale vor găsi adevărata lor cale, rămânând în umbră pseudo-creatorii, cari vor continua să trăiască neluați în seamă. Astăzi, în epoca magazinelor literare, sau a suplimentelor artistice săptămânale și în absența unei reviste de direcție sănătoasă nici nu se poate cere mai mult. Lumină însă tot se va face. Și, după câte să văd mai curând de cât s'ar crede: iar semne ne vin și de acolo, de unde se pare că am furat moda ce ne-a stricat sufletul.

Unei anchete pornită de revista

pariziană: „Les Anales” și pornită din îndemnul redacției, iar nu din nevoile administrației, cum fac multe, și unele și pe noi — și în care se caută să se afle părerile scriitorilor despre literatura contemporană — răspunde d-l I. H. Rosny, între altele, cele ce urmează:

„Nici originalitatea, nici farmecul nici ironia, nici exactitatea în observațiune, nimic din toate acestea nu lipsesc scriitorilor de astăzi. Din acest punct de vedere n'au de ce fi invidioși pe înaintașii lor. Ceeace însă cu siguranță le lipsește este puterea. Nu văd un Hugo, nu văd un Balzac, nu văd un Baudelaire. Ceilalți poate să se găsească, dar nu este nimic care să se poată compara cu aceste trei puternice creaturi...”

„Curentele literare au dispărut și ele. Dezordinea magnifică a lui Ronsard și a Pleiadei prevestea pe Malherbe. Intransigența clasicilor vestea romantismul, care aducea libertatea necesară, cu abuzurile și abaterile ei Romantismului trebuia să i urmeze în chip inevitabil Parnasul și naturalismul, aceste curente fiind combătute ele însuși de către simbolism. Dar acum împotriva cui să te lupți? Nu este nici un curent, sunt sute de năzuințe... Și dacă, totuș mâine se va fonda o școală, este probabil că ea va predica întoarcerea la ordine, la reguli”.

În Franța, probabil, aceste vorbe vor avea un răsunset adânc și vor da loc la discuțiuni aprinse. Părerea lui I. H. Rosny poate fi primejdioasă pentru anumite cercuri. Ceeace este sigur însă, ea nu e numai o simplă părere singuratică. Și în curând vor fi fără doar și poate, mult mai mulți cei ce se vor gândi să-și întoarcă privirile spre trecut.

La noi, după cât se pare se petrece cam acelaș lucru. Cu toată înfățișarea de lucru solid a literaturii nouă, manifestată mai în toate revistele noastre literare, ce este fatal nu va întârzia să se producă. Și că e într'adevăr o primejdie grozavă pentru această literatură orice discuțiuni pentru reîntoarcerea la lucrurile vechi, se vede și din năpustirea, înfrigurată a tuturor „băieților”, împotriva celor cari îndrăznesc să încerce a le trage câte-o scândură de subt picioare. Se spune că cine n'a rupt cu tre-

cutul este un învechit, un lipsit de principii estetice, este cineva căruia i se face o neasemuită cinste, când i se vorbește despre artă.

Aci este greșeala, marea greșeală.

Între ceeace ar trebui să fie acum și ceeace a fost mai înainte nu poate să existe nici o brieră firească, și, oricât s'ar încerca unii, lucrul ar fi zadarnic. Literatura este o nestârșită continuitate, căci ceeace a fost va trebui să fie un neconținut isvor pentru ceeace va veni pe urmă. Că este astfel vor simți-o și cei cari nutresc alte credințe, poate mai de vreme decât bănuiesc și în chip dureros.

O literatură străină de viața poporului pe care o reprezintă, o literatură care nu contribuie întru nimic la îmbogățirea și înfrumusețarea unei limbi, în stârșită o literatură lipsită de caracterul etnic, care-i dă nervul necesar spre a circula, nu e sortită să trăiască. Privită din punctul de vedere al creației ea este, prin concluzie, inexistentă.

Literatura nouă își creiază iluzia că se poate trăi cu o coloană vertebrală redusă, atât de redusă încât de multe ori pare absentă. Versurile acestea frante, fără nerv și nici măcar înzestrate cu acea brumă de suflet pe care o cerem și celei mai modeste încercări de a face artă, oricât s'ar sili ele, nu vor ajunge niciodată să înlocuiască versul clasic, atât de exigent, atât de stăpânit de reguli de fer și totuși atât de armonios.

Nu ni s'a părut niciodată mai clară o idee văzută prin prisma acestor versuri revoluționare și nu credem să fie mai rău faptul de a fi constrâns să spui doar atât cât trebuie în versuri ce nu îngăduie nesupunere, decât cel alt de a avea deplina libertatea să spui și ceeace nu trebuie în versuri deslănate ce aleargă tot deauna alătura de idee și o încălcește.

Și de aceea, atâta vreme cât literatura aceasta proaspătă nu ne va da ceva de folos, — și nu ne va da oricât s'ar sili unii, — noi vom continua s'o socotim drept o povară pentru literatura noastră și ne vom afla mulțumirea tot în lectura poeziilor învechite ale lui Eminescu și a altor poeți mărunți.

CRONICA RIMATA

*S'au agățat de ramuri mii de raze
Și ghioceli-au răsărit din humă.
Iar Dumnezeu încearcă-aceși glumă
Svârlind pe Fire aur și topaze.*

*În Cișmigiu pe bănci nenumărate
E-un vast pelerinaj de pierde vară.
Sunt bragagii cu coșuri subsuoară
Bucătărese simplu îmbrăcate*

*Și-amorul rustic se'nfiripă'n soare
Și moare prin boschete 'n larga noapte
Pe căud sergentu'n post, smochine coapte
Oferă unei bone de-a'mpicioare.*

*Aci-și găsește-altar literatura:
Poeții triști cu părul în inele
Privesc duios în ochi de peruzele
Și-și completează'n general cultura.*

*Pe-o bancă'n fața statuei lui Panu
Soptește dus poeme simboliste
Stergându-și nasul în vre-o trei batiste
Simpaticul V ntilă-Șirianu.*

*Înalt, voinic, senin sub cerul calm
Cu degetele 'nșpie-adânc în vestă
Svârlind în vulg privirea sa funestă
Stamatiaid mai pregătește-un psalm.*

*Și suferind de-un dor netntrecut
E. Lovinescu rătăcit pe-alee
Scrutează-atent pe fece femei
Să afle vre-un poet necunoscut...*

*E-atât de darnic cerul câteodată
În zile sclipitoare de lumină
Încât se vede'n fece tulpină
Cum seva urcă'neastâmpărată.*

*Si eu mă simt voios întâia dată
Scriind o biată cronică rimată
Impusă și plătită'n vraf, cu tomul
Și cam flămând, cu inima curată
Să-mi spunei voi, zău, ce nu face omul?*

EMILIAN BARDA

CRONICA ARTISTICA

Suntem inveciți — ni si va spune — când ne temem de niște umbre și nu îndrăsnim să ne căpătăm independența, chiar dacă nu ne ar folosi la nimic, dar ce putem face dacă sufletul nostru nu vibrează la nici o stăruință a poezilor noi, și mai ales la nici o trudă a noastră de a-i înțelege?

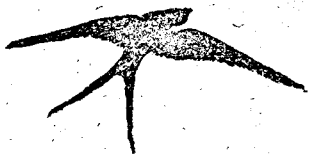
Suntem noi într'adevăr atât de inapoiți sau ceeace ni se spune cu atâta șgomot, cu atâtea imagini forțate și prinse cu arcanul, este doar un prilej de a ne încredința de sărăcia sufletească ce chinuie pe câțiva rătăciți?

Povestea săracului, care, fermecat de razele lunii, a vrut să-și încălzească trupul rebegit de frig în strălucirea lor, e actualizată astfel cu o putere mereu vie și tragi comicul ei devine astăzi de o acuitate usturătoare.

Asociațiunea această de idei ne face însă să ne gândim, dacă nu cumva prea multă discuție în jurul acestei literaturi nu ar îndreptăți pe unii să creadă în problematica ei forță și dacă n'ar fi mai cuminte s'o lăsăm să-și găsească sfârșitul în liniște și să ne gândim cu bucurie la literatura cea bună, cea adevărată, care așteaptă să i se dea drepturile de care a fost despoiată.

Literatura nouă încă n'a ieșit din faza primară a experiențelor ce se fac în spațiul îngust al unui laborator și în fața unui număr restrâns de privitori. Și suntem siguri, că pragul ce-o desparte de adevărata artă este prea înalt ca să isbutească a-l trece prin propriile ei forțe.

P. G. VAL.

Intre parfumul florilor și parfumul natural al femeilor există o asemănare: ambele îți pătrund în suflet pe nesimțite, cu o nuanță de voluptate,

Iubirea e minciuna veșnică pe care deși o cunoaștem ne lăsăm furați de mrejele ei,

După moartea lui Theodor Aman și a lui Nicolae Grigorescu, pictura românească n'a cunoscut decât pictori ale căror manifestări au rămas cu mult înapoi a acelor două mari talente. Dacă arta acestora a însemnat mult din punct de vedere artistic și național, toată manifestarea pictorală ulterioară este lipsită de aceste calități. Lipsa unui mediu artistic ar fi una din cauze, căci mediul creiază pe artist și lipsa de talente naționale este urmarea fatală a lipsei de mediu. Cu toate astea, inclinațiile poporului nostru pentru frumos sunt în deobște cunoscute; ceeace însă înăbușe dezvoltarea lor este indiferența oficială pentru creierea mijloacelor necesare desvoltării unui ambiant artistic. Cum am mai scris și în alte locuri, indiferenței claselor guvernante li vine marea ei parte de vină, căci milioanele risipite în luptele electorale, ar fi putut fi întrebuințate, în parte, și spre înălțarea poporului către lucrurile frumoase. Dar Grigorescu și Aman cum de nu s'au prăpădit în mijlo ul indiferenței oficiale? Ei și-au dezvoltat puternicul lor talent la Paris și au venit în țară înarmați și cu idealul artistic neatins.

Școala fiind în primul loc făuritoare de pictori, vom constata cu tristețe că cele două școli de arte frumoase dela București și Iași, nu răspund unei adevărate chemări. Se primesc înăuntru elemente neselectate suficient, adevărate incapacități. Printre pictorii noștri actuali se găsesc foarte mulți, cari cu siguranță nu au patru clase primare; norocul i-a împins vre o 2—3 ani pe la Paris sau München, de unde s'au întors cu pipa în gura și cu Verlaine sau Maeterlinck pe buze, monopolizând arta și disprețuind tot ce este românesc.

La aceste considerații, adăogând și anarhia, care predomină în toate acțiunile omenești în vremurile de astăzi, nu ne vom mira că nu avem pictori de seamă. Grupăți după interese și nu după tendințe, cum le este drag să afirme, în două societăți „Tinerimea Artistică” și „Artă Română”, idealul urmărit nu este dezvoltarea spre mare și frumos al picturii, ci intriga și bârfeala. A te asocia înseamnă să împușcați acea lașitate, care te împiedică să vorbești omului în față,

însă îți dai „permis”, când pleacă din mijlocul tău, să-l vorbești cum îți vine la gură.

„Tinerimea Artistică” s'a înființat acum 20 de ani, sub auspiciile Marelui Cuartier General dela Iași. Cei mai „bătrâni” din pictori, cu ocazia războiului, au rămas în București; se zice, că ar fi tuastat la băncete în cinstea Artei lui Mackensen, lucru care nu i-a împiedicat să fie foarte buni români. Cei mai tineri, aduși de evenimente la Iași și surprinși de ordinul M. C. G. să întruchipeze vitejia românească, au format „Artă Română”, fără ca să fi putut să formeze un Muzeu de Pictură Militară.

Mai există și societăți de începători, cari având disprețul celor bătrâni și pentru cei bătrâni, se ghemuesc în expoziții de fine de an de școală.

Cu toții laolaltă au format pe hârtie Sindicatul Artelor Frumoase, prilej de ceartă, unde dela cel mai obscur pictor până la cel mai puțin obscur, dor-se să fie președinți, secretari generali și miniștri ai artelor.

Existența acestor defecte, desigur, că se repercutează și asupra activității picturale, căci dacă c ne va ar fi un artist serios, ar lucra și zi și noapte și nu și-ar ocupa mintea cu bârfeli de cafenele sau lipsit de demnitate, să cate să obțină prin căciuleală și rubedenie, comenzi oculte, care să ivească pe drept râvna celor dornici de o muncă cinstită.

În Pictura Românească se disting două curente: cel münchen ez și cel parizian, de multe ori contopite, pentruca să diferențieze alte două curente: clasic și modern, deopotrivă de impersonale și mai ales lipsite de nota reprezentativă românească. Dacă la cei clasici desprânzi prețioase calități de *putință picturală* și de cunoștințe în domeniul Artei, la cei moderni vei găsi farsă și neputință. Și dacă cei dintâi făgăduiesc seriozitate, farsa celor de al doilea este desnădăduitoare, prin pretențiile ei de superioritate asupra „pompiștilor”, superioritate care înseamnă lenie și nesocotire a celor mai elementare noțiuni de desen.

Iată, o clasare a pictorilor actuali: Mirea, Costin Petrescu, Verona Grant, Ștefan Popescu, Ștefiade, Vermont, Cuțescu, Strambu,

Kimon Loghi, Artachino și Pătrașcu, cei zece din urmă dela „Tinerimea Artistică”, toți pictori, a căror activitate merită o descriere aparte. Băncilă, Palade R-su și Iser cari cu alții, ca T. Sion, Al. Macedonski, St. Dumitrescu, Dă-răscu, Cornescu etc., formează „Arta Română” și de cari voi vorbi în general, activitatea lor fiind la început și desigur foarte sovăitoare.

Voi scrie întâi de Ștefan Lu Kian (sau Luchian) și de un începător de talent, Baltazar, amândoi morți; voi adăoga câteva vorbe despre Șimonide și Gr. Stoenscu, pictori cari prin talentul și bogăția lor, pot să trăiască la Paris, dar a căror activitate nu interesează deloc mișcarea noastră artistică și românească. În continuare, voi scrie și de sculptura românească reprezentată prin Stork, Späthe, Brăncuș, Paciurea, Mirea, Severin, Iordănescu, Chipăruș, Jalea, Medrea, Han și Mățăuanu.

Lukian Ștefan, mort în 1916, făcea parte din „Tinerimea Artistică”. Boala lui precum și moartea i-au ridicat lucrările la valorificări, care au concurat gloria lui Grigorescu și-a pus în umbră pe Aman. Cu o floare însă nu se face primăvară și oricare ar fi interesul comercial, talentul lui Lukian rămâne incomplet. Lukian n'a cunoscut arta decât în zilele de boală, când nu-și mai putea cheltui sănătatea și banii, la cursele de cai și în petreceri. Ori arta cere să-i dai ce este mai bun din trupul și sufletul tău și se răzună când în templul ei aduci istoveală și rămășițele unui talent. Florile lui, celebrele lui Flori, sunt ca o pocăință a trecutului irevocabil prăpădit. Ele palpită de deznădejde și cer lumina supraviețuirii strident și violent.

Baltazar, pe care iarăși odiosul comerț de tablouri l'a trecut peste bariera mortalității, a lăsat prea puțin și prea disparate lucrări. Vădit, avea calități decorative și o cultură în domeniul „Bizantinismului” cum rar se găsește printre pictorii noștri.

Trecând la cei vii, constatăm că D-l Mirea, actualul director al Belle-Artelor din Capitală, se deosebește de camarazii săi prin locul de frunte ce-l ocupă în pictura românească, cât și prin respectabila-i vârstă. Contemporan cu Grigorescu, a moștenit prin apreciable calități, o parte din gloria maestrului și din ea și-a

făurit un turn de ivor'u în Calea Griviții. Trăind acolo izolat, nu știu dacă lucrează sau meditează; am auzit că face portrete la cei prea bogați, desigur scaldate în același vișiniu (așa de supărător în panourile decorative dela Universitatea din Iași și inferioare din toate punctele de vedere). „Vârful cu dor” se pare că a pus vârf activității pictorului Mirea; o mare de noui, cu o îngercască domnișoară de pension, travestită în ciobănaș și un vultur cât o vrabie, au făurit gloria de maestru, necesară turnului de ivoriu. Ca profesor este brutal și prea superior, de aceia toți elevii, cari trec prin clasa D-sale, sunt striviți în ghioace.

Despre pictorul Mirea se vorbește foarte bine și ai dori atunci, când te găsești în fața unui tablou de-al D-sale, să nu încerci acele decepții, așa de supărătoare pentru amorul nostru național căci, D-l Mirea trece cel mai mare pictor român!

Mă întreb de ce oare, acei pictori, cari printr'o situație și reputație stabilită, au posibilitatea să creeze lucruri mari și frumoase stau, așa, într'o decepționată activitate?

Și atunci mă opresc la afirmația mea, că *nu avem pictori de seamă, lipsește suflul și încrederea în ei.*

Dacă actuala societate nu ar aprecia acele superbe avânturi, aceasta n'ar constitui o descurajare pentru artistul adevărat, care se adresează vremurilor cu opera lui.

În înșirarea celorlalți pictori și sculptori voi arăta în numărul viitor, că avântul artistic este și mai pre jos și de aceea nu trebuie să fii socotit de pesimist sau răutăcios, când oferim adevăruri dureroase mai întâi pentru mine, care ca pictor, caut în precursorii mei *susținerea avântului spre ideal și nu prilej de descurajare.*

HORAȚIU DIMITRIU

Deși consecința iubirii este Durerea și suferința, totuși în sufletul nostru o învăluim într'un vis de aur.

Minciuna este microscopul cu care analizăm erorile trecutului și întrevădem binecuvântatele avantaje ale viitorului.

Lacrămi pentru EMIL GARLEANU

(5 Ianuarie 1878—2 Iulie 1914)

Au trecut aproape opt ani de când neintrecutul povestitor al vremurilor de cald romantism, ce le-au trăit bătrâni boeri ai Moldovei, și-a luat rămas bun pentru totdeauna dela lumea pe care o îndrăgise și o iubise atât. O boală nemiloasă îi rosese organismul și l'făcuse să cunoască, cu o încetineală înfricoșătoare toate goanele durerii.

Garleanu a fost o fire entuziastă și visătoare. Totdeauna, când era vorba de adăogat o piatră nouă marelui monument al artei, el nu sta o clipă la îndoială și nici nu se gândea să-și precupețească sănătatea sau banii. Și în privința disprețului lui Garleanu pentru argintul dă-tător de atâtea lucruri bune și rele, cei cari au trăit în jurul lui pot mărturisii despre dărnicia cu care imprumuta prietenii ajunși la nevoie și care-i cereau ajutor. Foarte rar și-a văzut Garleanu banii înapoi. Mulțumirea lui cea mare nu era decât atunci când putea să scrie. Și a scris până'n ultimul moment.

Schițele lui Garleanu înduioșează și face mai bun pe cititor, fiindcă în fiecare rând din tot ce-a scris el, dela primele încercări publicate în „Arhiva” și până la ultimele lucrări din „Proza”, se află topit întregul său suflet generos și este strecurată o nesfârșită dragoste pentru oameni.

Garleanu începe să scrie pentru prima oară în „Arhiva” profesorului A. D. Xenopol, unde capătă cele dintâiu încurajări. În 1904 întemeiază cu mai mulți tineri scriitori moldoveni revista „Făt-Frumos”, în care mai publică, pe lângă el, Moldovan, Nanu, Tutoveanu, Măndru și A. C. Cuza. În anul 1905 își publică primul său volum de schițe, din viața bătrânilor boieri moldoveni, intitulat „Bătrânii”, cu care aduce o notă profund originală, Schițele lui Garleanu, acest gen de literatură în deosebi de greu, sunt definitive și inimitabile și fac din autorul lor un maestru al schiței literare românești. În

1907 trece la „*Convorbiri Critice*„ admirabila revistă a d-lui Mihail Dragomirescu, unde-și stabilește reputația sa de scriitor și tipărește al doilea volum de schițe intitulat „*Cea dintâi durere*“, străbătut de aceeaș duioșie și adâncime sufletească ce a caracterizat și primul volum.

Un an după aceea trece la secretariatul „*Bibliotecii Românești*“ editată de Sococ sub direcția literară a d-lui M. Dragomirescu. Aci publică în primul număr, admirabilele sale schițe de războiu, adunate sub titlul: „1907“ și în care apare cu toată vigoarea umanismului lui Gârleanu. Rupând cu tradiția, care voia ca literatura de războiu să fie declamatorie, eroică și înălțată, Gârleanu nu se ocupa decât de oameni, pe care-i învâluie în mila lui adâncă, le cântă suferințele și durerile și câtă să ne îndrepte privirea cât mai mult asupra lor, ca singurii ce merită atenția și dragostea noastră.

Volumașul acesta nu s'a bucurat însă de toată cinstea ce i se cuvenea. Critica noastră, care, în ultima vreme, s'a ocupat pe larg de proza tendențioasă și senzațională a scriitorului ungar Andreas Latzko, etichetând-o „genială“, n'a știut să aprecieze în adevărata ei valoare opera pe care a închis-o Gârleanu în aceste câteva schițe și cu mult înainte de apariția „Oamenilor în războiu“.

În acelaș an apare „*O noapte de Maiu*“, culegerea de schițe și nuvele, dintre care „*Punga*“ și „*Bolnavii*“ arată în linii puternice caracterul de nuvelist al lui Gârleanu.

După un an scoate în volum schițele publicate în diferite ziare și reviste, sub titlul: „*Nucul lui Odoboc*“. În acest volum, pe lângă admirabila nuvelă psihologică: „*Fetița Mamei*“, apar și o parte din tablourile „*Din lumea celor care nu cuvântă*“, care pe nedrept au fost asemuite cu povestirile lui Jules Renard.

În 1911 este numit director al Teatrului Național din Craiova, unde a lăsat amintiri neșterse. Se poate spune că dela Gârleanu, Teatrul din Craiova, atât de oropsit de public, a început să cunoască zile mai bune.

Cu tot sufletul lui bun și îngăduitor, Gârleanu n'a putut căpa de intrigile și bârfelile

unei anumite legiuni, interioară și neputincioasă, și născută par'că într'adins spre a se certa cu toată lumea. Gârleanu a simțit astfel de împunsături și pe vremea când era director al Teatrului Național din Craiova, ca și pe aceea, când a prezidat prima asociație a scriitorilor români, societate creiată mai mult din imboldul lui.

Plictisit și amărât, Gârleanu s'a simțit deodată singur, fără prieteni. Și mărturisirea pe care o face în primul număr al revistei „*Proza*“, pe care o redacta singur și din care n'a apărut decât trei numere, talmăcește o adâncă durere sufletească. Ea exteriorizează astfel jalea ce coprinsese încetul cu încetul sufletul curat și increzător al lui Gârleanu. Pornind, la Bârlad, cu un grup de prieteni scriitori, revista „*Făt-Frumos*“, Gârleanu nu se gândise că va rămânea vreodată izolat. Vina de a fi avut talent nu i-a putut fi iertată așa ușor. Și astfel Gârleanu, care-și împărțise de multe ori leafa cu prietenii, simte nevoia de a se izola și a scoate singur o revistă. E acesta un gest urias, care va trebui amintit oridecâteori se va scrie despre opera lui.

„Să pornești la drum singur, ești oare-cum folosit, scrie el în articolul prim din No. 1 al „*Prozei*“. Ai fi și'n pagubă dacă prin hoitărârea luată ai pierde un tovarăș, cu adevărat sincer. Însă astfel de tovarăși se găsesc cu greu“.

Al treilea și ultimul număr din „*Proza*“ apare la 1 Martie 1914; iar după trei luni moare la Câmpulung și neîntrecutul făuritor de schițe.

Am scris aceste câteva rânduri de istorie literară cu convingerea cuiva care socotește că și-a îndeplinit o datorie. Gârleanu face parte din oamenii despre care trebuie să ne aducem aminte totdeauna. Ne e frică totuș să credem că a fost prea repede dat uitării. Tot ce-a scris el, cu atâtă dragoste, azi nu se mai găsește. Și Gârleanu are o operă destul de însemnată. Puținele lucrări, pe cari le-am amintit mai sus și cari sunt cele mai de seamă, abia formează jumătate din totalitatea lor. În afară de lucrări originale, Gârleanu are traduceri, prelucrări și ediții critice de clasici. Opera aceasta, care ar putea fi cercetată acum în toată com-

plexitatea ei, nu se mai găsește nici în parte. Dece atâtă uitare pentru numele lui Gârleanu, ce-ar trebui să ne fie scump? O casă mare de editură vestise începerea publicării tuturor scrierilor lui. Nu credem ca în afară de „*Bătrânii*“ să mai fi fost retipărit vre-un alt volum.

Se poate ca banii investiți în republicarea lor să nu se întoarcă așa de grabă în buzunarele celui care i-a dat. Totuș sacrificiul acesta îl putem cere pentru unul din bunii noștri scriitori. O carte a lui Gârleanu vândută la o lună trebuie să însemne mai mult decât orice literatură de senzație desfăcută zilnic și în zeci de exemplare. Este acesta un adevăr de care va trebui să se ție seamă oridecâteori va fi vorba de un mare scriitor al neamului.

P. V. GROZA

Cronica Muzicală

DOUA CONCERTE S IMFONICE

Concertul dat de D-l Ionel Patin cu orchestra «Filarmonica» la Ateneu, cu toată reclama exagerată ce i-a făcut unele ziare, n'a putut să ne câștige încredere, pentru-că arta reală trăește prin ea însăși. Că nu ne-am înșelat, ne-a dovedit-o chiar tânărul dirigent, care cu o inconștințară a dirijat „*Eroica*“ de Beethoven, «*Don Juan*» de R. Strauss etc., fără a se fi întrebat dacă au fost și de cine au fost dirijate înaintea D-sale aceste capo d'opere ale muzicii, a căror execuție desăvârșită ne trăește încă în memorie.

Felul cum dirigentul și-a însușit compoziția lui Strauss, ne-a dovedit că nu a înțeles decât prea puțin, fără să apro-

fundeze — ne oprește să mai vorbim de restul programului lipsit de modestie.

O sală plină de invitați sau nu, în orice caz, nu publicul pe care suntem deprinși a-l vedea la concertele de seamă, n'a rechemat decât foarte slab pe dirigent. Și presa, care adusesse elogiile mercantile ca și reclama însăși, n'a făcut decât un rău în dauna artei adevărate și a D-lui Patin.

La al 2-lea concert simfonic, fără reclamă, cu un program frumos și modest, s'a prezentat la pupitru D-l Prof. Dan Simionescu, ale cărui cunoștințe reale în muzică, ne sunt în deajuns de bine cunoscute, având încăodată a le aprecia, în frumoasa interpretare ce a dat-o programului, compus din:

Ouverture Sakuntala

Wagner Marș funebru
din crepusculul Zeiler

Tscheikowsky . Simfonia 5-a

Dirigentul și orchestra au format un singur suflet și ne-au dat o seară de adevărată muzică bună, pe care, iubitorii de muzică cari nu au asistat la acest concert, ar trebui s'o regrete.

În sală, public puțin și o absență complectă a presei.

Iată două concerte simfonice cari m'au făcut fără să vieau, să'mi amintesc de fabula celor două poloboace a lui Donici.

P. Doreo

D-l N. Buică, prea talentatul violonist și dirigent apreciat în toată străinătatea dar din nenorocire nu și în țara românească, face furori la cel mai mare teatru — Olimpia — din Constantinopol.

Să fie oare cu nepuința să-l putem vedea și noi măcar o singură dată dirijând «Filarmónica», locaș oarecum de ivoriu din Str. Brezoianu 37 București?

De o asemenea vitregie a oamenilor și nu a soartei, îmi mai amintește și pe N. Papazoglu, violoncelistul cu tehnica cea mai grozavă și talent neîntrecut de nimeni, ce umblă cu violoncelul în brațe în toate centrele Europei, numai în a României Mari nu, întrucât în dânsa n'a găsit decât ura, invidie și disprețul tuturilor mici la suflet.

RASFOIND REVISTELE

„SBURĂTORUL LITERAR“. Anul I. No. 22.

Pornind dela principiul de a fabrica cu orice chip, câteva genii, D-l Eugen Lovinescu, apostol mare, prozator mare și critic mare, cu o răbdare demnă de laudat, citește mereu versurile și proza paracliserilor bisericuței sale și publică, publică pe nerăsuflăte, opere geniale, deși semnate de nume încă obscure. Dar bun e Dumnezeu și mare e voința D-lui Lovinescu, așa încât colaboratorii „Sburătorului“ pot dormi liniștiți, siguri că într-o zi vor figura într-o antologie universală cu copertele verzi și titlul aurit.

No. 22, cum era firesc, începe cu un articol al Apostolului din Str. Câmpineanu 40: „Critica și literatura“.

D-l Lovinescu, ne aducem aminte că într'un timp, ambițios nevoe mare, își pusese în gând să smulgă laurii literari ce pluteau pe fruntea D-lui Vasile Pop și ca atare, conștient de omnipotența sa literară, a făcut cadou publicului cetitor câteva perle intitulate: „Aripa morții“, „Crinul“, etc., dar publicul ingrât și desigur inconștient de genialitatea operilor sale, n'a avut destul glas să le fluere.

Fiind de o răbdare proverbială, nedescurajându-se, D-sa a scris mereu și după câțva timp, iată-l născând. — cam târzior nu e vorba — pe „Lulu“.

O, de ar fi putut schimba numele său pentru câte-va luni măcar în Ionescu sau Popescu!

Ce Ionescu sau Popescu mare ar fi fost și cu cât patos ar fi demonstrat că romanul său e cea mai perfectă operă a veacului.

Dar, D-sa nu și-a schimbat nu-

mele și bietul „Lulu“ — de abia născut, — i s'au și făcut actele de deces.

Ei; ce să-i faci D-le Lovinescu: „vita nostra brevis est“.

Să fim drepti, deși D-sa în literatură ocupă un colțisor obscur din anticameră nemuririi, în critică e neîntrecut.

Când începe să vorbească sau să scrie de D-na Hortensia Papadat Bengescu, Ion Barbu etc., D-sa se transformă în cea mai sensibilă mimoză iar în clipele de entuziasm, D-sa capătă subit o desenterie intelectuală de care ar fi gelos până și D-l Iorga.

Și scrie, scrie și iar scrie...

Are totuș o mare calitate care trebuie neapărat să-i aducă o mare mulțumire și anume: stilul său „clar“, frazele sale „românești“ au darul de a tâmpi fulgerător pe culegătorii tipografi cari își vor da în grup demisiile din serviciu, dacă D-l Lovinescu va mai scrie vre-un articol în „Sburătorul“. Ca justificare a părerii noastre, vom oferi și cetitorilor noștri, cerându-le scuze, o mostră de frazeologie sistem Lovinescu:

„Sensualismul, sau mai bine zis sensorialismul, este unul din caracterele cele mai evidente ale poeziei moderne de pe toate latitudinile pământului, activată“.

„Înainte de a se transforma în sentiment și emoție, senzația se satisface singură printr'o expresie directă și rapidă, care exclude orice organizare și complexitate“.

Acesta este numai un crâmpei luat la întâmplare din articolul său de critică din numărul de care vorbim, care este o continuare a altor trei publicate anterior spre nefericirea celor cari le-au citit.

D-l Lovinescu este directorul unei reviste literare cu pretenții; D-sa grupând în juru-i o mână de maturi și tineri scriitori, prin logică i se atribue titlul de îndrumător și sfătuitor al colaboratorilor săi.

Ca critic în șase volume, a dat unei generații întregi directive; și ca urmare, D-sa când vrea cu orice chip să fie un urmaș al lui Emil Faguët în Balcani scrie mai înfumurat în stil de cât un tânăr venit din străinătate cu o diplomă în buzunar și cu un caleidoscop în limbaj, dintr'o nouă ambiție de a-și desvălui cunoștințele-i vaste.

Dacă D-l Lovinescu, intenționat, ză să dea limbii românești un de-

cor de c/rc, atunci cu virtuozitatea ce-l caracterizează suntem convinși că va isbuti într-o măsură, noi, bieții începători neputându-ne opune voinței „constructivă” a unei atât de mare și înțelept îndrumător al tinerei generații de scriitori.

De altfel suntem siguri că, închis în Olimpul său din Str. Câmpineanu 40, D-sa privind la norii sinilii ce se leagănă în zare, pipăindu-și cranul, va surâde ironic și neadmitând o părere emisă de niște pigmei, va scrie înainte al V-lea VI-lea, VII-lea, și al VIII-lea articol nemuritor din ciclul său:

„Critica și literatura” și va șopti mulțumit pentru sine: Ce bine e să fi D-zeu”.

Dacă totuși va fi nemulțumit și va avea o noapte de insomnie, noi din spirit foarte admirativ îi vom face cel mai bun serviciu, adică vom strânge toate „operile sale” și ou cea mai mare răbdare din lume, i le vom reciti, excepționând cazuri de forță majoră, ca apoplexia de pildă.

D-I I. Valerian disciplinându-și ideile, în poezia „Vin caravanele” reușește să închege următoarele versuri de o claritate și frăgezime remarcabile:

Esii prieteni, din chilile de lut
In calea caravanelor ce vin.
Să vă împart cămilele pe rând...
Deși adânc mă mistuie un gând
Că le veți răvăși fără de rost
Nepricepând câte comori au fost...

D I Gh. Brăescu în schița „Toas-turi cazone” a isbutit să atingă culmea banalului.

De altfel D-sa are un merit care nu e drept să fie trecut neobservat și anume: în schița precedentă „Manșonul țafii Leonora”, a fost atât de tare în expresii încât a provocat rușinarea Sburătorului de pe coperta care s'a schimbat la față când D sa gentil, i-a arătat... manșonul... țafii Leonora. Il sfătuim să scrie cât mai mult și cât mai des în genul „manșonului”.

Poezia D lui Camil Baltazar convalescența este în... convalescență, așa că nu vom fi indiscreți să-l deranjem iluziile.

D-I Mihail Celarian, simpatic și nelipsit colaborator al „Sburătorului”, reușește să ne dea următoarele versuri calde în poezia sa intitulată „Focul”.

„Și focul arde, focul arde, pământul arde
Chiar cerul arde... etc.

Și totul arde, arde totul, a luat

foc toată pagina, numai D-sa calmă și mediterana, mai poate să continue încă 20 și ceva de versuri într-o căldură așa de afurisită.

Plastică, vioae în imagini, încheagată ca idee, este poezia D-nei Sanda Movilă: „Colanul de apă” din care am reține bucuroși câteva versuri dacă ne-ar îngădui spațiul.

D I F. Aderca, în articolul său, „Spiritul latin sau D-I N. Iorga se răsbună” face causerie literară de pildă.

„D-I Iorga însă este, pe lângă lipsa de măsură în toate, un deschizător de orizonturi, un navigator în mări furtunoase cu zări de brumă și de flăcări — e ade-vărat n'a descoperit încă nici o Americă estetică s'au morală, dar e din prețioasa familie a navigatorilor genovezi...”

Rugăm pe D-I Aderca să ne traducă în proză pasagiul D-sale de mai sus

Urmează apoi interesante „Insemnări Literare” și coperta pe care se poate citi titlul tuturor operilor trecute și viitoare ale maestrului Lovinescu.

FLACĂRA Anul VII No. 10

Pe prima pagină întâlnim. — în afară de cugetările și sentințele culese din scrierile politice ale lui Aurel Mureșanu — poezia D nei Claudia Millian: „Avarul” din ciclul „Cântări pentru sufletul vegetal” din care reținem versurile:

Lăsați-mă să ies afară (?) 'n ploaie !..

Mă poartă'n ploaia deasă nebunia
Si rostul meu mi-l schimb halucinat,
Căci vreau să simt în mine agonia
Plantației ce moare inundată.

D-na Claudia Millian, a avut o fericită inspirație când a dat ca prim titlul poeziei „Cântări pentru sufletul vegetal”. O sfătuim călduros să scrie și „Cântări pentru sufletul animal” și cum D sa este autoarea unor versuri scrise în „Ritmul Sfântului Gheorghe” mai trebuie să scrie versuri și în „Ritmul Sfântului Sisoe” și Academia ingrată de obicei va rămâne stupefiată de cunoștințele sale botanico-amatomice religioase și împrumutând din străinătate premiul Nobel i-l va decerne pentru erudiția sa.

Mai puțin „cult” de cât D-na Claudia Millian, D I V. Militaru în „Înainte pentru Puia” ne dă câte vâ versuri frumoase cari ar fi mult mai apreciate dacă G Coșbuc n'ar fi avut indiscreția și rău gustul de a se naște înaintea D-sale.

D-I Perpersicius scrie pe un „Album din villa Șvețaria” versuri simbolisto-decadento-futuriste.

Reținem titlul și semnătura, ambele remarcabile prin fastuositate.

În „scurta idilă” — Impresiuni fugitive, D-I N. Porsena, care exercită ambele profesii libere politice și literatura, — într-o idilă de patru coloane, aducându și aminte de demnitatea sa de viitor deputat al României Mari, strecoară rânduri lămâioase la adresa D-lor General Averescu, Oct. Tăslăoanu, și Trancu-Iași.

Incolo «idila» sa, deși scurtă, merge bine, dela entuziasmul duului Marioara, până la răcnetul sugestiv al amicului Dragoș: „Mișelul” și se încheie astfel:

„D-ra Avadie rămase mută pe scaun, cu buzele strânse într'un surâs de dispreț”.... uitându-se la semnătura cât o plăcintă a D-lui N. Porsena, ca să-i vie inima la loc pentru a o putea utiliza într-o „idilă” mai lungă, dintr-o viitoare fericită inspirație a finului autor.

Norocul „Flacărei” este că are multe pagini așa că pe lângă inutilitățile și caricaturile literare semnate de redactorii săi, poți întâlni lucrări frumoase cum este de pildă „Galata” D-lui Al. Jacobescu. — poezie din care reținem următoarea imagine sugestivă:

Apa morților se joacă printre case
Și s'ascund'n crăci de terebiut,
Când pe turle, pe balcoane-și terase
Flutură o pânză de argint.

De altfel D-I V. Rugă vechiu colaborator al Gazetei Căsătorilor vorbind de volumul D-rei Florence Georgescu cu un admirabil stil de spălătoreasă reușește să umple o coloană întreagă cu prostii. Ne mirăm că ironizează „Micul Dor” când D-sa mătura prin redacția acestei reviste.

Partea cea mai interesantă a revistei, o formează însemnările, ceia ce ne face să ne gândim că oricum, e bine să ai memorie sdravănă și să citești reviste străine ca: „Les Annales”, „La revue des deux Mondes” „La revue Universelle” „Conferencia” etc.

„CELE TREI CRISURI” Anul III No. 1—2

Acest număr dublu, a apărut în format mare și cu îmbunătățiri apreciable.

În prima pagină vedem fotografia D-lui Colonel G. Bacaloglu. Ne fiind amatori de fotografii ne oprim

privirile asupra cuvintelor calde și pline de sinceritate prin care ni se anunță intrarea într'un nou an de necazuri, bucurii și luptă. Urăm confrăților Orădeni spor la muncă și încredere în propriile lor forțe.

Proza simpatică semnează D-l Caton Theodorian și Ioan Dragu.

Dintre poezii remarcăm „Cântecele vagabondului” semnate de D-l George Mihail Zamfirescu, un poet cu însușiri alese.

Un puternic ritm interior pulsează în versurile sale iar lirismul din „cântecele” din acest număr, se revarsă nestabilit dincolo de marginile obișnuite ale gândurilor trecătoare.

D-l M. G. Samarineanu în noaptea de Crăciun” aduce ceva din vigurozitatea și realismul literaturii rusești

În poezia „Grăește Pustnicul” D-l George A. Petre țese cântecul vieții cu o finețe și sinceritate apreciabile.

D-l V. Corbascu a rămas cu două anotimpuri în urmă, iar D-na Alexandrina Scurtu semnează versuri dela 1350.

Așa cum se prezintă la începutul noului an „Cele trei Crisuri” va reuși să adauge o pietricică la temelia literaturii de după războiu.

Deci la muncă și spor.

CARTILE

Natalia Negru. — *Helianta*

O carte despre care, la vestirea apariției, s'a crezut că va face senzație. Tragedia discurilor, pusă într'o nouă lumină, ar fi stârnit interesul tuturor celor care au cunoscut și iubit pe cei doi poeți, atât de strâns uniți într'o vreme; și atât de dezastros despărțiți, printr'un capriciu nemilos al soartei.

Lectura cărții însă ne-a deziluzionat. „Mărturisirile” nu aduc nimic nou. Se repetă aici, poate cu mai puțină bogăție de amănunte, lucruri prea cunoscute și despre care ziarele au scris, la vreme, articole speciale. Și, dacă ne gândim acum la risipa de amănunte, uneori dureros de exacte; ce s'a făcut atunci despre viața intimă a celor „două vieți stinse”; ne punem întrebarea, dacă n'ar fi fost mai bine să nu ni se mai aducă aminte de fapte peste care am fi vrut ea

vălul uitării să se aștearnă pentru totdeauna.

Citind cele peste două sute de pagini ale volumului d-nei Negru, dobândești cu o ușurință uimitoare convingerea că lucrarea n'a fost tipărită numai cu intenția de a se face literatură curată. Chiar dela început, aș putea spune chiar înainte de a o deschide. *Helianta* pare a fi altceva; iar sfârșitul te încredințează că ea e mai mult o pledoarie decât o operă literară. Și chiar astfel fiind, această pledoarie nu întrunește condițiunile de a fi strălucită, de oarece autoarea, strecurând pe-alocuri tablouri străine de șirul ideii principale, i-a slăbit intensitatea.

Căutând să scoatem din totalitatea volumului ideea centrală ce stăruie.—nu întotdeauna cu puteri depline, — să-i animeze paginile, ghicim că autoarea a vrut să ne zugrăvească, în *Helianta*, sufletul unei femei care nu știe niciodată ce vrea, și care din această pricină se simte înclinată, cu o patimă invincibilă, mereu către cel ce are de partea lui forța în gesturi sau în expresii. *Helianta* aleargă pe cărările vieții mânăta de aceeași forță care îndeamnă „Floarea Soarelui” să privească pururea în fața discului luminos al soarelui. Dragostea pentru Soare! Și din acest punct de vedere titlul cărții este mai mult decât o simplă anagramă, este un simbol!

Cu materialul ce l-a avut la îndemână, doamna Negru ar fi putut da o lucrare mai interesantă și de un interes care să nu fi consistat mai mult din zugrăvirea prea transparentă a unor anumite personaje și întâmplări. Aceasta dimpotrivă este o atitudine care banalizează opera.

Cu mai multă stăruință, și cu talentul literar pe care-l are autoarea, noi socotim că s'ar fi putut scrie chiar și un mic roman. Ar fi câștigat și literatura și domnia-sa. Pentru aceasta, la o parte tendința, la o parte graba! Căci astfel în felul cum a fost conștientă și înfățișată publicului, și lipsită de o valoare literară deosebită, *Helianta* este o deziluzie și pentru autoare și pentru editor!

P. V. A.

CUGETARI

„Să-mi fie oare greu să merg înainte”, zicea Kepler într'o cuvântare a sa, „dacă oamenii, nu vor să știe nimic de descoperirea mea? Când Atotputernicul a așteptat șase mii de ani un om, care să vadă ce face El facuse, așa pot să aștept și eu două sute de ani un altul care să înțeleagă ce face eu am văzut!”

..

Vreți o dovadă de existență lui D-zeu? Un D-zeu de dovedit! Cea mai mică și din urmă creatură își dă osteneala să probeze nemărginirea infinitului! Dar asta înseamnă a schița un deosemn, ce să cuprindă în el — nemărginitul Univers, în care Dumnezeu trăcește, clădește și există!

..

Ateistul rătăcește pe călgrate, și totuși există un pic de adevăr în el.

Singura fericire pe care o caută un om odată, era gradul de fericire, care îi da putința să facă munca sa. Nu «eu nu pot să mănânc» ci, «eu nu pot să muncesc» era refrenul tuturilor tânguirilor oamenilor înțelepți. Cu drept cuvânt, singura nefericire a unui om e, de a nu munci, de a nu putea împlini datoria sa de om. Vezi, că ziua trece repede, viața de așijderea și noaptea vine, în care nimeni nu mai poate face nimic.

Omul e trimis pe pământ nu să se îndoaie, ci să muncească, scopul omului — așa stă scris încă de demult—este acțiune și nu gândire. În toate timpurile de perfecțiune, gândirea era numai tabloul și simbolul spiritual — al activității, și filozofia exista numai în poezie și religie. Și totuși, cum poate activitatea să dispară, cum poate să lipsească tocmai

acum în această fază de neperfecție? Omul stă — pentru a zice astfel — în centrul Naturei, existența sa este o clipă în vecinicia timpului, ființa sa, un punct spațial în infinitului. Cum să nu se întrebe el deci; Ce sunt eu? Dincotro vin? Și cum de-ar putea el să capete la aceste întrebări alte răspunsuri, când prin aluzii superficiale în parte, prin făgădueli și mângâeri prietenoase pe de alta se obicinuește să le audă dela o mamă, ce caută să le ascundă copilului naiv și curios?

Boala Metefiziceii este continuă. În toate timpurile ics la iveală sub nouă forme aceste, întrebări asupra morții și nemuririi, origina răului, libertății și trebuinței necesității, și într-una trebuie să renască din timp în timp încercarea, de a ne crea o teorie a Universului.

Dar vai! Totul e în zadar! Caci, ce tearema a Nesfârșitului ar putea fi stabilită în întregime într'un anumit fel, plecând dela prin sfârșit.

Din Carlyle

INSEMNARI

MAIORUL N. VULOVICI

Au trecut cinci ani de la moartea vitejească a poetului N. Vulovici! — N'a scris poezii pentru antologie și nici nu s'a gândit vreodată s'o facă, totuș în versurile lui vibrează un suflet ce ne va face să le prețuim oricând. Astăzi mai ales, în epoca de răsfățare a literaturii nouă, care în afară de o îngrămadire de rime sonore și senzaționale, — și o simțire care nu i a noastră, nu aduce nimic de seamă, — valoarea modestelor versificări ale lui Vulovici au însemnatatea lor, care nu li se poate tăgădui.

L-am cunoscut și noi prin 1915. Intr'un colț umbros al unei grădini de vară din București și am rămas plăcut impresionați de vorba lui caldă și înțeleaptă și entu-

ziasmul ce nu l părăsea nici o clipă.

Avântul lui pururea tineresc a fost mereu un imbold de muncă pentru prietenii lui de luptă și cei cari l au cunoscut în felul acesta, o pot mărturisi oricând.

Ne facem o datorie pioasă să pomem aci numele maiorului N. Vulovici, noi, care am pus întotdeauna un mare preț pe calitățile sufletești ale unora și nu ne-am lăsat impresionați niciodată de forma gălăgioasă, stearpă și fără valoare a altora.

P V

TRICENTENARUL LUI MOLIERE LA NOI

Tricentenarul lui Molière a fost sărbătorit de Teatrul nostru Național prin reprezentarea unei piese ocazionale a d-lui Nicolae Iorga, intitulată „Molière se răsbună”, și a unor fragmente din „Avarul” și „Tartuffe”. Alții s'ar fi așteptat ca cu acest prilej să se reprezinte timp de o săptămână câteva din operele moliériste. Nemulțumirea e nejustificată Teatrul Național își are obiceiurile lui pe cari le respectă cu sfințenie. De ce s'ar cere atâta cinste pentru alții, când Alecsandri, care, oricum, pentru teatrul nostru, a făcut infinit mai mult, nu s'a bucurat de mai multă trecere, când cu împinirea ce'or 100 ani dela nașterea sa?

* * *

PREMIUL GONCOURT

René Maran, câștigătorul premiului Goncourt din acest an, este un negru, născut în Martinica, și și-a făcut studiile la un liceu din Bordeaux.

Romanul său „Batouala”, care se pare că a obținut votul celor zece numai prin faptul că este „un adevărat roman negru” începe astăzi să fie citit în Franța cu mai multă atenție. Se spun chiar că, în locul unei limbi corecte sau al unui stil, care să ru-ți amintească în chip stăruitor de anumiți scriitori francezi de seamă, „Batouala” nu aduce decât o pledoarie în favoarea rasei negre pledoarie ce în unele pagini capătă asprimea unui rechizitoriu. Acuzațiile sunt îndreptate împotriva funcționarilor francezi coloniali și sunt atât de vehemente încât vor avea un r'su-net mai adânc decât cel bănuț. Desigur că la un astfel de succes nu s'au gândit nici cei care i au

dat un brevet de circulație atât de important și poate că nici însuș René Maran nu și-a închipuit că va aduce cu mediocra lui încercare de roman un serviciu atât de important rasei din care face parte.

Romanul în sine, spune G. de Pavlovski, nu oferă decât un interes din cele mai vagi. Batouala, șeful, trăiește liniștit, neavând altă grijă decât căutarea de foi de tutun pentru a le mesteca. — o operație în care este ajutat de cele câteva femei ale sale, dintre care una Yassinguidja îi este favorita. Un tânăr curtezan din sat, Bissibngiu, dă târcoale lui Yassinguidja. Cei doi bărbați se pândesc în tăcere cu o răbdare ipocrită, caracteristică negrilor, și fiecare ar vrea să găsească un prilej nimerit, spre a și omorâ rivalul, fără a fi bănuț. La o vânătoare, Batouala își svârle sulita ca din întâmplare, asupra lui Bissibngiu, care însă nu e lovit; dar o panteră e scoasă din ascunzătoare de sgomotul armei, rânește mortal pe Batouala. Și în timp ce șeful e pe moarte în coliba sa, cu abdomenul sfâșiat și cu măruntaiele scoase, pline de muște albastre, verzi și negre, cei doi amantți, ca după o lungă așteptare, și fără rușine se lasă pradă simțurilor bestiale. După aceea părăndu-li-se că muribundul se ridică în picioare și merge spre ei, o iau la goană.

Tema romanului este destul de banală și, afară de nenumăratele pagini de critică usturătoare la adresa administrației franceze, sau de cele câteva pagini consacrate prea realistei sărbători a Circumcisiunii, Batouala nu aduce nimic de luat în seamă. Cu drept cuvânt critica pariziană a fost îndreptătită să rămână de două ori surprinsă de alegerea făcută de cei zece.

Un lucru bun va trebui să aducă neapărat romanul lui Maran: administrația din colonii să fie mai umană; iar Negrii, cari și ei au luptat pentru desrobirea Europei, și în chip inconștient, să înceapă și ei a fi tratați altfel decât ca niște simple animale de povară.

* * *

ROMANUL CELOR PATRU

În Martie sau Aprilie 1922. „Les Annales” va începe publicarea unui roman zis „romanul celor patru

și care va fi merit să facă senzație El va fi lucrat în colaborare de către Doamna Gérard d'Houville, Paul Bourget, Pierre Benoit și Henri Duvernois. Ideea acestei împătrite colaborări i-a venit directorului excelentei reviste pariziene, citind *La Croix de Berny*, un roman datorit colaborării lui Théophile Gautier. M-me de Girardin Mery și Jules Landeau. Rolul de „șef de echipă”, deținut acum 12 ani de către Théophile Gautier a fost incredintat lui Paul Bourget. Pierre Benoit va fi Mery iar Henri Duvernois, Jules Sandeau. Rolurile feminine sunt ușor de ghicit. Romanul, la care a și început să lucreze, va fi unul din marile evenimente literare ale anului 1922 în Franța.

Și, când scriem aceste rânduri, ne gândim cu multă amărăciune în suflet, la rolurile mari pe care sunt datoare să și le asume unele r. v. ste din străinătate, stăpâne pe capitaluri, ce nu se pot trece așa ușor cu vederea. Ca o justificare a continuei lor apariții și spre a ține mereu trează atenția cititorilor asupra activității lor, ele caută în orice moment să fie un punct de reazem și, în același timp, un mijloc de propășire al literaturii naționale. Rareori se întâmplă ca ivirea unei r. v. ste literare nouă să fie legată de ambiția vre unui scriitor oarecare de a agăța pe tron tispiciu tăblița de directorat!

* * *

CONTESSA DE NOAILLÉS

Doamna contesă de Noailles, născută Anna-Elisaveta Brâncoveanu aleasă, în Iulie 1921, membră a Academiei regale belgiene de limba și literatura franceză, și a luat de curând locul printre confrății săi. Academia franceză, care, legată de tradiții bătrânești și riguroase, nu i-a putut oferi un loc în sânul ei, i-a acordat în schimb marele premiu național al literaturii. Cu toate că doamna de Noailles, în dese rânduri, nu s'a sfiit să se lepede de originea ei română, pe care n-o poate șterge nici un articol de ziar și nici îndelungata vreme petrecută în străinătate, noi ne bucurăm din toată inima de cinstea ce i-a fost făcută.

* * *

O DATORIE CARE SE IMPUNE

Se discută astăzi, și cu o atenție care ne bucură, chestiunea purificării limbei literare. După nenorocirea căzută pe capul literaturii noastre, de a scrie fiecare ce vrea, a venit și cealaltă în chip fatal, de a scrie cum vrea. Faptul cel mai dureros este că cei care se ostenesc să observe din când în când greșelile introduse în limba noastră literară n'au destulă autoritate spre a impune părerile lor multimei. Singură în drept a descurca lucrurile este doar Academia Română, care ni se pare că lucrează la un mare dicționar al limbei. Până atunci, un mic vocabular, coprinzător al expresiilor mai foșite astăzi și cu forma lor corectă n'ar strica. Broșura din 1904 nu mai este suficientă și revizuirea ei se impune.

Nu este oare regretabil că din punctul de vedere al limbei pe care o întrebunțează, sunt criticate chiar cărți de literatură premiate de primul nostru institut de cultură?

* * *

CEVA DESPRE „CARNAVAL”

Redactorii grupați în jurul „Ideei Europene” se simt din când în când obosiți: Ideile au și ele mijlocul lor de a se răzbuna pe cei cari le torturează fără răgaz. Numerele „de carnaval” ale „Ideei Europene” sunt o dovadă că redacția are nevoie de repaos și distracție. În ultimul număr, Anul III, No. 84), un „X”, ce dovedește a avea mult talent, creiază o concurență primejdioasă d-lui G. Topârceanu, făcând să defileze prin fața noastră felul de a gândi și privi lucrurile al majorității revistelor noastre. Atât doar că ușurința cu care cei dela „Ideea Europeană” ne arată că se poate imita ceea ce se scrie astăzi, ne va îndemna să ne întrebăm dacă nu cumva printre cele optzeci și patru numere apărute până acum, nu se mai găsesc și alte numere de carnaval, pe care redacția dintr-o modestie ușor de explicat nu ni le-a vestit.

* * *

LAUREAȚII ACADEMIEI GONCOURT

Intr'unul din numerile trecute

ale revistei am dat o listă a laureaților premiului Nobel dela 1901 până astăzi. Socotim nu mai puțin interesant să arătăm acum și numele scriitorilor premiați de Academia fraților Goncourt în ultimii 18 ani:

1903. — John Antoine Nau:
FORCES ENNEMIES
1904. — Léon Frapié:
LA MATERNELLE
1905. — Claude Farrère:
LES CIVILISES
1906. — J. et J. Tharaud:
DINGLEY, L'ILLUSTRE ECRIVAIN
1907. — Emile Mosely:
TERRES LORRAINES
1908. — Francis de Miomandre:
ECRIT SUR DE L'EAU
1909. — Marius et Ary Leblond:
EN FRANCE
1910. — Louis Pergaud:
DE GOUPIL à MARGOT
1911. — A. de Chateaubriand:
MONSIEURS DES LOURDINES
1912. — André Savignon:
LES FILLES DE LA PLUIE
1913. — Marc Elder:
LE PEUPLE DE LA MER
1914. — Din pricina războiului premiul nu s'a acordat nimănui
1915. — René Benjamin: GASPARD
1916. — Henri Barbusse: LE FEU
1916. — Adrien Bertrand:
L'APPEL DU SOL
1917. — Henri Malherbe:
LA FLAMME AU POING
1918. — Georges Duhamel:
CIVILISATION
1919. — Marcel Proust: A L'OMBRE DES JEUNES FILLES EN FLEURS
1920. — Ernest Pérochon: NENE
1921. — René Maran: BATOUALA

ȘTIRI

Bernstein despre Henrw Bataille.

În loc de orice vorbe ale noastre, socotim mult mai nimerit de a reproduce aci părerea lui Bernstein despre Bataille, formulată cu prilejul anchete pe care Andre Lang, redactorul revistei pariziene „Les Annales” a face printre cei mai de seamă oameni de litere ai Franței:

«Din tot ce am văzut creându-se sub ochii mei în teatru opera lui Henry Bataille este ceea ce m'a minunat în deosebit. Să-mi dați voie să pun la locul de onoare, acele lucrări cari sunt inspirate direct din sensibilitatea sa. Când aduci un omagiu atât de limpede

«unui scriitor în viață, ai drept
«să faci o selecție în opera lui.
L'Enchantement, Maman Cali-
bri, La Femme Nue, Poliche,
La Marche Nuptiale, La Ten-
dresse, sunt lucrările pe cari
le prefer așa ziselor piese de
idel.

«...Ceeace este frumos la Ba-
«taille, lăsând la o darte unele
«porniri, este că a făcut să
«vorbească adevăratul suflet la
«femeii. El este stăpân pe meș-
«teșugul său, în înțelegerea cea
«mai nobilă a cuvântului. Fie
«care din actele sale conține
«tot ceea ce trebuie să conțină;
«esențialul, acțiune, desfășurare
«psihologică, și de asemenea
«cel alt esențial. Înălțat de mulți
«accesociul și care consistă, în
«adevăr, din acele mii și mii de
«amănunte cari puse alături
«alcătuiesc viața; săruturi, flori
«puțină șampanie, o mână pe
«o perdea.. Bataille are un
«loc de onoare, fiindcă înainte
«de toate este poet și fiindcă
«darul său poetic i-a inspirat
lucruri admirabile.

*Un concert de 700 p. rsoane
la Berlin.*

În zilele de 2, 23 și 30 A-
prillie va avea loc la Berlin în
marele circ Busch, un concert
popular dat de 700 băeți și
fete. Conducătorii corului vor fi
Dr. Haussler și profesorul de
muzică vocală Karl Schwarz-
meler.

Intrarea la toate teatrele din
Germania e pe preț foarte re-
dus, de 2—5 mărci, spre a se
putea instrui și poporul; în
schimb, la cinematografe este
enorm de scump. Urmarea?
Teatrele sunt licsite de vulg,
îmbogațit li vezi la cinemato-
graf. Dar la noi?

*Teatrul privit ca specialitate.
Germania, care stă în capul*

tuturor popoarelor de pe con-
tinentul european. În ceea ce
privește aporțul de muncă, se
gândește să specializeze prin-
t' un fel de școală universitară,
elementele necesare teatrului.

De felul cum se va prăda
cursurile asupra literaturii, ar-
tei, muzicii — va depinde și
succesul. Nu e mai puțin ade-
vărat, că germanul își dă sea-
ma, că progresul în această
ramură este condiționat de te-
orie, dar nu atâta cât de spi-
ritul practic, punând însă mare
preț și pe înclinațiile, talentul
artistic al individului.

Asemenea școli există de
altfel în Frankfurt și München
la care sunt atașați: o persoa-
nă cu practică în [punerea în
scenă, un regisor, un conferen-
țiar și corpul profesoral de
seminar.

În Frankfurt s'a înființat și
un seminar de istoria muzicii,
susținut de către Iulius Peter-
sen, iar în München există și
un muzeu — teatru.

Germanii se gândesc să mai
introducă o bibliotecă cu tot
materialul istructiv necesar.

În Bonn și Kiei se începuse
încă pe timp de pace o activi-
tate în acest sens, datorită so-
cietăților formate de Bertold
Litzmann și Eugen Wolff.

Când va veni vremea, să se
înființeze și la noi o școală a
presei, a teatrului s. a?

Dr. Paul Fechter a ținut o
conferință la «Goethe-Gesell-
schaft» din Berlin, despre «Vi-
ziunea lui Goethe». Vorbitorul
a ținut să arate că în afară de
calitățile și talentele pe carile
avea, Goethe mai poseda și
«eidetik», putere specifică vi-
zionară de a privi înăuntru
sufletului, și de a proiecta totul
ca pe o suprafață plană. În a-
ceastă putere vizionară, constă
secretul ori cărei creeri!

În afară de Opera de pe
«Unter den Linden» se va mai
înființa în Berlin. C. și o «Mare
Operă populară», așa după cum
există una în Charlottenburg.
Va lua ființa prin mijlocirea unei
societați, pe acțiuni, compusă
în mare parte din toate ele-
mentele artistice din marele—
Berlin, precum și cu obolul pu-
blicului nespun de dornic pen-
tru cultură.

Intrarea la toate teatrele din
Germania este pe preț redus,
de 2-5 mărci, spre a se putea
instrui și poporul; și în schimb
la cinematografe este enorm
de scump. Urmarea? Eușor de
ghicit — teatrele sunt arhipline
de vulg și bogății inundă cine-
matografurile.

De ce n'ar fi și la noi, cel
puțin invers dacă nu se poate
altfel?..

În Dortmund va avea loc pe
ziua de 29, 30 Aprilie și 1 Mai
cinci concerte urmate și de un
serviciu divin cu «Du Hirte Is-
raels hore» în amintirea lui
Bach, date de corporația Bach
și societatea muzicală.

*Cerem scuze abonaților și
cetitorilor noștri pentru întâr-
zierea apariției acestui număr.*

*Fiindcă atunci când am pornit
la luptă ne-am învăluit conduita
în sinceritate, acum vom fi tot
sinceri.*

*Întârzierea apariției nu se
datorește unor minciuni conven-
ționale cum ar fi de pildă,
schimbarea redacției și admi-
nistrației, într'un palat propriu
în așteptarea nașterii „poetului
necunoscut“ ci ea se datorește
pur și simplu crizei materiale
prin care am trecut în ultimul
timp.*

BANCA MARMOROSCH, BLANK Co.

SOCIETATE ANONIMA

Capital social Lei 125.000.000 = deplin vărsat

Rezerve Lei 140.000.000

SEDIUL IN BUCUREȘTI

SUCURSALE SI AGENTII

IN STRĂINĂTATE:

PARIS, Place Vendôme 20.

CONSTANTINOPOL, Galata Agropian

Han Agenție în Stambul

NEW-YORK Broadway 31-33

IN TARA:

BUCUREȘTI, Calea Victoriei No. 22

Calea Grvitei Piața Sf. Anton.

ARAD, BRĂILA, BRAȘOV, CERNAUȚI

CLUJ, CONSTANȚA, GALAȚI, ISMAIL,

ORADEA-MARE TÂRGUL-MUREȘULUI

Operațiuni de Banca:

Conturi curente împrumuturi lombarde. sconturi schimb, scrisori de credit, cecuri avansuri comercianților și industriașilor, emisiuni, sale.

TOATĂ
LUMEA
BEA

VIN
POENARU
& Co

BUCUREȘTI
VICTORIEI 97
TELEFON 31/53

EXPEDIȚIUNI IN FIECARE ZI
IN TOATA ȚARA

In „SALA ATENEULUI“

va avea loc Marți 4 Aprilie 1922, orele 9 seara

CONCERT DE MUZICA DE CAMERA

DAT DE

Quartetul de coarde al Soc. „FILARMONICA“

(Theodor Popovici, Vasile Barbu, Hans Hoerath, Emil Waterstraat)

cu următorul PROGRAM:

- 1) Beethoven . Quart tt în „Do minor“
 - a) Allegro ma non tanto
 - d) Andante scherzoso quasi Allegretto
 - c) Menuetto (Allegro)
- 2) Mozart : (Quartet în „Re minor“
 - a) Allegro moderato
 - b) Andante
 - c) Menuetto (Allegretto)
 - d) Allegretto ma non troppo
- 3) Grieg : Quartetul în „Sol minor“
 - a) Un poco Andante—Vlegro molto ed agitato
 - b) Andantino
 - c) Intermezzo -- Allegro molto marcato
 - d) Finale (Lento -- Presto all saltarejo)

BCU Cluj Exemplarul LEI 3 Cluj